

BESLUT

2018-11-26

Dnr: 18/01317

SAKEN

Lokala nyheter Örebro, SVT1 och SVT2, 2018-04-10, kl. 18.30 och 21.46, samt 2018-04-13, kl. 18.30, 19.55 och 21.46, inslag om kommunpolitiker som driver hotell; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslagen frias. De strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet

INSLAGEN

Inslagen den 10 april 2018

I inslaget kl. 18.30 sades bland annat följande.

(Nyhetspresentatör) – Örebro kommun har de senaste åren betalat ut över 16 miljoner kronor till hotell och vandrarhem för boendeplatser åt ensamkommande flyktingar. En stor del av pengarna ha gått till en av kommunens politiker. (Reporter) – Det här är hotelldirektör [NN]. Han äger två hotell i Örebro och vid sidan av är han politiskt aktiv. Han är invald i fullmäktige och ordförande i den nämnd som ansvarar för försörjningsstöd, integration och flyktingmottagande.

NN sa att han såg till att inte vara inblandad i beslut om boenden. Därefter sades följande.

(Reporter) – De senaste tre åren har Örebro kommun varit en av hans största kunder och köpt tjänster för över sju miljoner kronor. En del kommer från hans egna nämnd, men den största delen avser boendekostnader för ensamkommande flyktingar. (NN) – Jag har ju inte ens varit inblandad i beslut om riktlinjer för boende. Så jag har på det sättet sett till att jag inte hamnar i någon typ av jävsituation. (Reporter) – Men den här bedömningen håller inte [namn], som är professor i förvaltningsrätt, med om. Han anser att sambandet mellan nämndens ansvar för flyktingfrågor och att ensamkommande har bostad på hotellet är tillräckligt för att det ska handla om jäv. (Professor) – Jävsreglerna de handlar ju om situation till situation, så att man måste göra en egen bedömning i varje enskilt fall. Oftast fungerar det ju. Regelverket är ju uppbyggt så att politiker har ju en massa andra åtaganden och sysslor så att oftast är det ju inget problem men i det här fallet har han ju ett direkt intresse i frågan, ett ekonomiskt tydligt

intresse, och då blir det jäv. [...] (Reporter) – Så länge man håller isär rollerna finns det inga hinder för politiker att driva egna företag. I nuläget har var tredje politiker som är invald i kommunfullmäktige i Örebro privata företagsengagemang. Om de inte skulle få göra affärer med kommunen bara på grund av att de är politiker skulle det vara en stor konkurrensnackdel.

Kl. 21.46 sändes en kortare version av inslaget utan professorsn uttalanden.

Inslagen den 13 april 2018

I inslaget kl. 18.30 sades bland annat följande.

(Nyhetsuppläsare) – Professor i förvaltningsrätt backar nu från sitt uttalande om misstänkt jäv i Örebro kommun. [...] (Reporter) – I tisdagens sändning sa [namn], professor i förvaltningsrätt, att [NN] kan ha befunnit sig i en jävsituation. (Kommunens chefsjurist) – Man kan inte säga att man är jävig per definition för att man sitter i en nämnd och driver en rörelse. Utan, om man är jävig eller inte, det måste avgöras utifrån varje enskilt beslut som nämnden fattar. (Reporter) – [Professorn] backar nu från uttalandet. "Då är det ingen jävsituation alls. I så fall var det jag som missförstod", säger [professorn]. Han säger också att han trodde att [NN] i egenskap av politiker hade möjlighet att avgöra hur många flyktingar Örebro tar emot.

Därefter intervjuades NN som sa att han var lättad och att det kändes mycket bättre. Sedan intervjuade nyhetspresentatören reportern i studion. Bland annat följande sades.

(Reporter) – Vi bestämde oss för att vi skulle titta på hur mycket pengar som Örebro kommun betalat ut till hotell och vandrarhem för boende åt ensamkommande flyktingar. Och när vi gick igenom det här materialet så såg vi då att det var ett hotell som stack ut och det var ju det här hotellet som den här politikern äger. De hade fått över sex miljoner kronor för att husera ensamkommande på det här hotellet. (Nyhetsuppläsare) – Varför var det intressant att berätta om? (Reporter) – Det är ju intressant utifrån att det är skattemedel som går till ett bolag som ägs av en politiker. För att värdera de här uppgifterna valde vi då att ta kontakt med en professor i förvaltningsrätt [...] (Nyhetsuppläsare) – Ja, men han säger ju här nu att han måste ha missförstått det här och att det inte verkar som att något fel har begåtts. Betyder det här då att det inte finns några felaktigheter i den här uppgörelsen? (Reporter) – Juridiskt så verkar det ju inte finnas några felaktigheter just på grund av, som du säger, att den här professorn har backat på uppgifterna. Men samtidigt har vi fått väldigt mycket reaktioner från både allmänhet och andra politiker som tycker att det känns konstigt att en politikers bolag har så, så här pass stora affärer med den egna kommunen.

De två senare inslagen var i huvudsak likalydande med det första, med undantag för den avslutande intervjun med reportern som inte fanns med.

ANMÄLAN

NN har anmält inslagen och anser i huvudsak följande.

NN framställdes som jävig. Reportern hade före sändningen av inslagen den 10 april 2018 fått både muntlig och skriftlig information som tydligt visade att jäv

inte förelåg. När professorn senare under veckan fick rätt information valde han i inslagen den 13 april 2018 att ta tillbaka sina tidigare uttalanden. I inslaget kl. 18.30 den 13 april 2018 använde reportern dock lögnar och halvsanningar för att ytterligare misstänkliggöra NN. Bland annat sa reportern att det kändes konstigt och att NN:s bolag stack ut, trots att Sveriges Television (SVT) självt redovisat att det fanns bolag som fått mer pengar utbetalda. Reportern beskriver att SVT fått många reaktioner från allmänheten och andra politiker men relaterar inte det till att SVT tidigare beskrivit det som en uppenbar jävssituation.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Det är korrekt att SVT inför publiceringen kände till att kommunen bedömt ärendet och kommit fram till att det inte förelåg jäv. Den professor i förvaltningsrätt som redaktionen frågade om hur han såg på risken för jäv lät dock säker på att det var en jävssituation. Redaktionen kontaktade då kommunens chefsjurist som i det läget inte kunde eller ville svara på om det var en jävssituation eller inte. Hon kände inte heller till att kommunen betalat ut så stora belopp till NN och ville kontrollera uppgifterna innan hon uttalade sig. SVT valde då att publicera uppgifterna. Det framgick i inslagen att det var professorn som gjorde bedömningen att det handlade om jäv.

Under intervjun berättade reportern för professorn att kommunen kommit fram till att det inte var en jävssituation. Professorn vidhöll då sin ståndpunkt och argumenterade för den. Detta framgår av ej publicerat material. Vidare framgick i inslaget att det formellt inte finns några hinder för politiker att driva egna företag eller att dessa gör affärer med kommunen.

Redaktionen anser att NN fick stort utrymme att framföra sin ståndpunkt i samtliga inslag. Efter sändning följde en mejldialog mellan professorn och chefsjuristen där de diskuterade om det var en jävssituation eller inte. I den backade professorn med hänvisning till att han trodde att NN hade haft möjlighet att avgöra hur många flyktingar som kommunen tog emot, ett beslut som i stället fattas av länsstyrelsen. SVT:s reporter utgick vid tillfället för intervjun från att en expert i förvaltningsrätt kände till sådana sakförhållanden, vilket alltså visade sig vara fel. Samma dag som det blev känt för redaktionen att professorn hade backat från sitt tidigare uttalande sändes ett inslag där chefsjuristen berättade varför man inte ansåg att det var en jävssituation och SVT redogjorde även för professorns ändrade ståndpunkt i frågan.

Det reportern syftade på med att NN:s hotell stack ut var inte enbart den höga summan som gått till hotellen utan kombinationen av summan och att det var en av kommunens tyngre politiker som ägde bolaget. Det framgick av

sammanhanget att de reaktioner som reportern redogjorde för handlade om att en politiker ägde ett bolag som hade stora affärer med den egna kommunen. Formuleringen ”känns konstigt” var en beskrivning av reaktionerna som redaktionen hade fått, inte reporterns eget ställningstagande.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Kravet på opartiskhet innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor. Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas. SVT ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet (13 § andra stycket i sändningstillståndet).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att anklagelsen om jäv i inslaget den 10 april 2018 kom från en tillfälligt medverkande professor och expert i förvaltningsrätt, för vilken kraven på opartiskhet och saklighet ställs lägre än på företrädare för programföretaget.

SVT uppger i sitt yttrande att man före sändning kände till att kommunen bedömt att jäv inte förelåg gällande NN. I ärendet har även framkommit att professors uttalande sprang ur ett missförstånd. Nämnden kan inte närmare bedöma om SVT i och med detta gjort en tillräcklig saklighetskontroll, men kan konstatera att det i inslagen den 13 april framgick att det inte längre fanns grund för misstankarna sedan professorn tagit tillbaka uttalandet. Vidare fick NN i samtliga inslag stort utrymme att kommentera uppgifterna.

Enligt nämndens mening gick den intervjuade reporterns uttalanden i inslaget kl. 18.30 den 13 april inte utöver vad som kan accepteras inom ramen för opartiskhetskravet.

Mot ovan angivna bakgrund strider inslagen inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Staffan Dopping, Bo-Erik Gyberg och Gunnar Springfeldt efter föredragning av Rasmus Johansson.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Rasmus Johansson

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.